

EEN QUAESTIE VAN GELOOF: GEMEENTEREINIGING EN RIOLERING

DOOR JAN VAN DEN NOORT

In het voorgaande artikel stonden het Eerste Waterproject en de Drinkwaterleiding centraal. In dit artikel komen vooral de Gemeenterreiniging en het Tweede Waterproject aan bod. De opzet van beide artikelen is een beeld te schetsen van Rotterdams houding ten aanzien van water, afvalwater en afval in de tweede helft van de negentiende eeuw. Dat was een periode waarin de stad flink groeide en de belangstelling voor vestiging in de nieuwe stadswijken groot was. Terwijl de nieuwe stad binnen de singels van het Waterproject nog in de steigers stond, werden zelfs al steelse blikken geworpen naar de nog maagdelijke weilanden in de polderstad buiten de singels. Maar daarmee waren de grenzen van het stedelijk territorium snel bereikt en voor verdere uitbreiding van de snel groeiende stad moest Rotterdam tot overeenstemming zien te komen met de buurgemeenten, en eventueel het aangrenzend gebied annexeren. Het eiland Feijenoord aan de overzijde van de Maas was een van de eerste kandidaten. Ook voor deze nieuwe bouwlocaties moest eerst en vooral een oplossing worden gevonden voor de aanvoer van water en de afvoer van afval en afvalwater.

De negentiende-eeuwse vuilverwijdering was omvangrijk en veelvormig, maar wie er de bronnen op naslaat, krijgt licht de indruk dat het eigenlijk maar om één zaak ging: fecaliën. Menselijke uitwerpselen werden gezien als de belangrijkste verwekkers van ziekten en het was dus zaak om de mensenmest, en vooral de stank die deze verspreidde, adequaat en zo snel mogelijk uit de stad te bannen. Aan de hand van het Rotterdamse wedervaren is goed te illustreren dat tegemoetkomen aan die wens niet zo eenvoudig en bovenal duur was. Aan methoden om het doel te bereiken was geen gebrek, maar om nu te zeggen dat het de stadsbesturen daardoor gemakkelijk werd gemaakt, nee. Voor velen was al gauw door de bomen het bos niet meer te zien. Ik beperk mij daarom tot een eenvoudige tweedeling.

De menselijke fecaliën kunnen worden verdund en vervolgens via sloten en grachten weggespoeld naar de dichtstbijzijnde rivier